

BÖNSYRSA, f. 1. Ett slags insekt i de varma länderna, hvilken, då den uppreser framdelen af sin kropp, får liksom en knäfallande ställning. Kallas äfv. Spåman eller Det vandrande Löfvet. Mantis religiosa.

BÖNSYSTER, f. 2. pl. — *systrar*. Skenhelig qvinna, som vill gälla för att vara mycket andäktig och därför ofta förrättar sin bön samt flitigt besöker bönstunderna i kyrkorna.

BÖNSÖNDAG, m. 2. Femte söndagen efter påsk.

BÖNTRÄD, n. 5. Söderländskt trädslag med guldgula blomklasar och bönskidor. Kallas äfven Guldreng. *Cytisus Laburnum*.

BÖNVÄLLING, m. 2. Supamat, tillredd af välska bönor och mjölk, vanligtvis med tillsats af persilja och skurna morötter.

BÖNÅKER, m. 2. pl. — *åkrar*. Åker, der välska bönor äro satta och växa. — *Syn.* Bönland.

BÖNYICKER, m. 2. sing. Se *Bondbönor*.

BÖNÄS, se *Bönhas*.

BÖR, m. 2. (gam. sjöt.) God, förlig, gynnande vind.

BÖRA, v. n. auxil. 2. Pres. ind. *Bör*. Impf. *Borde*. Sup. *Bort* (ej *boråt*). Part. akt. *Börande*. 1) Betecknar pligt eller moralisk nödvändighet. *Man bör hålla sitt löfte. Du borde hafva lydt honom. Man bör icke förakta någon människa. Jag tror mig b. följa hans råd. Så borde han hafva gjort. Jag anser mig b. svara, att . . . Det bör ske. Hon talar mer, än hon bör. Man bör ej klaga.* — Impersonelt säges: *Som sig bör*, såsom det bör vara, t. ex.: *Det är alldeles som sig bör, att du gör uppaktning hos honom. Det bör mig, dig, honom, etc., att . . .*, föräldratt uttryck, i st. för: *jag, du, han bör.* — *Syn.* Måste, Vara skyldig, pligtig, förbunden, förpligtad. — 2) Uttrycker äfven en nödvändighet såsom följd af gifna förhållanden, omständigheter, och brukas då ofta impersonelt. *Han bör vara rik, då han kunnat köpa en så stor egendom. Du bör icke kunna förlora på det företaget, utan tvärtom bör du vinna betydligt. Det bör icke förundra någon, att . . . Det bör förarga dig, att . . . Jag har nog öfvertänkt allt: det bör lyckas.* — *Syn.* Måste, Skola.

BÖRD, m. 2. Se *Bör*, m.

BÖRD, m. 2. sing. (af *Böra*) Tur, ordning (för någon att göra något). *Nu är det din b. att tala. Jag får vänta, tills b-en kommer till mig.* — Ordet börjar föråldras. — *Syn.* Se *Tur*.

BÖRD, m. 5. sing. (af *Bära*, i bem. föda) 1) Födande. Förekommer i denna bem. numera endast i sammansättningarna: Barnbörd, Barnbördsbus, Efterbörd, m. fl. — *Syn.* Förlösning. — 2) Födelse. Nyttjas äfv. i denna bem. sällan, utom i uttrycket: *Före, efter Christi b.*, t. ex.: *Är efter Christi b. det Ellusen åttahundrade och femtonde.* Härvid anmärkes, att detta uttrycksätt endast begagnas i synnerligt högtidlig, parlamentarisk, embets- och expeditjonsstil. — 3) a) Härkomst. *Till b-en Svensk. Vara af god, adlig b., af låg, ringa b.* — *Syn.* Se *Härkomst*. — b) Föرنäm härkomst. *En man af b. B-en ger der i landet rättighet till alla högre embeten.* — 4) (lagt.) a) Bördande, Bördning. *Han har fått det huset genom b.* — b) Bördsrätt. *Dela (tvista) män om b., vare den närmare, som närmare är att taga arf. Gå i b., vara bördsrätt underkastad, kunna bördas.*

BÖRDA, f. 1. (af *Bära*) 1) a) Tyngd (af saker, varor), som en människa eller ett lastdjur bär ifrån ett ställe till ett annat, eller uppehåller, understöder, utan att flytta sig ifrån stället. *Hafva en tung b. på ryggen. Lasta en tung b. på hästen, åsnan. Att hålla ett barn på armen, blir på längden en tung b.* (Fig.) *Lägga sten på b.*, genom ord eller handling ytterligare öka någons bedröfvelse, harm, bekvämmer, nöd. *Kasta b-n på en annan*, belasta honom med hela arbetet, besväret, o. s. v. — *Syn.* Last. — b) Så mycket, som på en gång kan bäras af människa eller lastdjur. *En b. ved. Vid flyttning gifva en bärare visst för b-n. Han får 24 sk. b-n. Så stor b., som Llamadjuret kan bära.* — Ingår i en mängd sammansättningar, såsom: *Vedbörda, Mansbörda, Åsnébörda*, m. fl. — *Syn.* Last. — 2) Säges om allt hvad som tynger på ett liföst föremål. *Om man lägger för tung b. på ett bräde, så brister det.* (Fig.) *Jorden har ingen tyngre b. än en otacksam.* — *Syn.* Tyngd. — 3) (fig.) a) Hvad som hårdt trycker, besvärar, plågar. *Han är fattig och har många att försörja: det är en tung b. för honom. Folket suckar under b-n af snå skatter. Lägga svåra b-dor på det arma folket.* — Ingår i några sammansättningar, såsom *Skattebörda*. — *Syn.* Tunga, Last, Besvär.

BÖRDA, v. a. 1. (lagt.) *B., b. igen* ell. *å'ter*, i kraft af bördsrätt inlösa fastighet.

BÖRDANDE, n. 4. Se *Bördning*.

BÖRDEFRÅGA, **BÖRDESTVIST**, se *Bördstvist*.

BÖRDESKILLING, se *Bördskilling*.

BÖRDESMAN, m. 5. pl. — *män*. Den, som bördar en fastighet.

BÖRDFRI, a. 2. (lagt.) Säges om fastighet, som efter lag icke kan bördas. — *Bördfrihet*, f. 5. — *Bördfrill*, adv.

BÖRDIG, a. 2. I. Härstammande. Nyttjas endast i förbindelse med ett ortnamn, t. ex.: *B. ifrån Sverige, Holland, Marocko.*

BÖRDIG, a. 2. II. Fruktbar. Säges om jord, länder, större och mindre trakter. *Jorden är i denna provins ganska b. Ett b-t land. En b. provins, trakt, nejd, dal, slätt, o. s. v.* — *Syn.* Se *Fruktbar*.

An m. Båda förestående adjektiverna *Bördig* äro uttledda från verbet *Bära*, i bemärkelsen af Föda, Frambringa.

BÖRDIGHET, f. 5. Egenskapen att vara bördig (se d. o. II.). *Jordens, ett lands, en trakts b.* **BÖRDING**, m. 2. (sjöt.) Se *Liktare*.

BÖRDKÖP, n. 5. (lagt.) Köp, som sker i kraft af bördsrätt.

BÖRDKÖPA, v. a. 2. (lagt.) Köpa i kraft af börd.

BÖRDNING, f. 2. (lagt.) Handlingen, då man bördar; inlösnings af fastighet i kraft af bördsrätt. — *Syn.* Bördande, Börd.

BÖRDSADEL, m. 2. sing. Adel, som grundar sig på börd (bem. 5). Säges till skillnad ifrån Förtjenstadel. Jfr. *Adel*, 2.

BÖRDSARISTOKRATI, bördsaristokrati, f. 5. Aristokrati, som grundar sig på börd (bem. 5). Jfr. *Aristokrati*, 5, a. o. b.

BÖRDSFRÅGA, f. 1. Se *Bördstvist*.

BÖRDSHÖGFÄRD, f. 5. Egenskapen hos en person, att högmodas öfver sin börd. Nästan liktydigt med *Adelshögfärd*.

BÖRDESKILLING, m. 2. (lagt.) Den penningssumma, som skall betalas för bördköpt fastighet.